

La Nació

Setmanari adherit a la "Unió Catalanista"

Redacció i Administració : CANUDA, 14, Pral.

L'actuació nacionalista

TOT JUST l'apacibilitat dels nostres calmosos moments polítics és trencada pel sol anunci d'unes properes eleccions que per les organitzacions de l'Estat són convocades, es produeix entre els organismes que en la política de la nostra terra prenen part una tal activitat, una tal fal·lera d'empendre's actuacions de sentit favorable a les aspiracions populars i col·lectives, que, tot de sobte, aparcom si el nostre poble hagués arribat al cim de la perfecció política i fossin, els homes catalans, posseïdors d'una tal consciència que, en manifestar-se públicament, havia de determinar benifets incomptables que haurien d'influir, per força, en el general desplegament de les organitzacions que regulen tot l'actuar de la vida nacional catalana. Però es porten a cap les eleccions i transcorren, per tant, les oportunitats que han donat pretext per tal que poguessin manifestar-se aquelles afirmacions de vitalitat col·lectiva i altra volta tota la vida pública del nostre poble queda esmortuida, soterrada, i va esllanguint-se, de tal faïçó, la nostra organització política—i en dir nostra volem dir la dels partits i nuclis polítics que a les eleccions intervénen—que no sembla sinó que, al revés del que succeeix en els períodes electorals, a la nostra terra ningú es preocupi de cap actuació col·lectiva i ningú faci cas de les idealitats que, en els pobles normalment constituïts, preocupen i apassionen a tots els homes. Nosaltres volem creure que el no haver-se generalitzat i sostingut a tothora l'activa exteriorització de les idealitats del nostre poble, ha sigut la causa de que a la nostra terra no hagi arribat a afermar-se, d'una manera real i positiva, el contingut d'una idea amb prou virtualitat, amb prou eficàcia, per a poder transformar l'actual estat de coses i conduir la voluntat dels homes catalans, la voluntat de Catalunya, de cara a un esdevenidor més lluminós que el que, ara, s'entreveu i vers un enlairament ideològic més pur, més ric d'aspiracions renovadores que no són els tristos petits ideals que, en l'ordre estrictament polític, en la vida pública del nostre poble es manifesten.

Com a nacionalistes catalans, que equival a dir com a aimants de l'enfortiment ideològic de Catalunya i de la intensificació dels sentiments patriòtics dels homes que la formen,

ens plauria poguer contemplar la continua i permanent exteriorització de les idealitats dels catalans. I ens plauria, perquè això fóra demostració de que en el nostre poble hi tindria existència una ferma consciència que faria que, tots els catalans, actuessin permanentment i s'esforcessin per determinar, diris de Catalunya, l'adveniment, el regoneixement, d'un estat polític-social ben diferent de l'actual estat de coses. Catalunya s'encaminaria, així, vers la llur interna perfecció i a mesura que aquesta perfecció anés afinant-se i intensificant-se, Catalunya aniria retrobant, n'estem certs, el camí de llur nacionalització, de llur personalització, fins a esdevenir plenament caracteritzada com a nucli col·lectiu amb dret a veure regonegudes totes quantes aspiracions reclamés a aquells poderosos detentadors de llur sobirania.

Els pobles forts, forts en el sentit de posseir una ideologia pròpia, capaç de ben conduir cap a un ininterromput progrés social les institucions nacionals, són els pobles que solament es preocupen de cercar la plena efectivitat de les virtuts que aquella ideologia entranya, però recloent-la dins seu per tal de perfeccionar-la i un cop assolida aquesta perfecció expandir-la graciosament per tots els indrets del món on un poble amb anhels perfeccionadors, amb desigs lliberadors hi hagi. Els avenços ideològics, les moderitats lliberadores, els pobles que, en virtut de llurs necessitats o per la força intensiva de llurs

sentiments, els han produït o les han creades, han d'oferir-les, un cop dotades de les majors perfeccions, a aquells altres pobles que aspirin a fer la pròpia afirmació i rebutgin fins la possibilitat d'exercir cap acció tiranitzadora damunt d'un altre poble.

La creació dels estats naturals, això és: la instauració, en cada poble naturalment constituït, d'uns poders humaníssims que vetllin constantment per tal d'empènyer al fragment d'humanitat que componen cap a la major perfecció, és la idealitat que els nacionalistes hem de perseguir. Però, per això, cal rebutjar desviacions col·lectives; cal rectificar errors nacionals lamentabilíssims; cal emancipar-se del més lleu ressabi de tàctiques polítiques nascudes a l'escalf de les actuacions estatistes i cal, sobre tot, actuar constantment i exercir una acció d'absoluta anatematització de tots els procediments d'opressió i de tirania que certs pobles apliquen, despòticament, a altres pobles. En el cas concret del nostre nacionalisme i del moviment polític més o menys catalanitzador que, a redós del nostre nacionalisme s'ha produït, hem de dir que si el nacionalisme i les derivacions polítiques que n'han esdevingut volen actuar amb profit i no han d'ésser meres representacions o senzilles delegacions de la política de l'Estat, que tant i tant ha estat blasmada, han d'adoptar una tasca de persistència en la lluita i d'insistència en l'acció, infiltrant en l'esperit dels homes que d'aquelles actuacions es diguin seguidors fervents anhels de lliberació que els facin veure, a tothora, la necessitat de no interrompre ni abandonar una lluita que ja sabem és llarga i difícil d'abastar-ne els resultats finals.

Cal actuar, homes dels partits i organitzacions polítiques més o menys nacionalitzades, més o menys enamorades de les grans aspiracions lliberadores del nacionalisme, persistentment i sense abandonar, ni per un sol moment, la ideologia que les vostres idees suposen. Qui senti vocació de posseir idees nacionalitzadores i s'hagi afiliat a una de les modalitats del nacionalisme català, si com a nacionalista vol actuar, ho ha de fer, a tothora i sempre, amb la mateixa intensitat i és que el nacionalisme, per raó de llurs grans virtualitats, no pot ésser un ideal que marxi d'acord amb els oportunismes del moment ni tampoc amb les conveniències d'unes actuacions polítiques xorques, revellides i entorpidores de tota mena d'ascensió nacional i humana.

FULLES DE PROPAGANDA DE LA LLENGUA CATALANA

contenint vint pensaments, en defensa de l'idioma, de Dant Alighiere, Manel Milà i Fontanals, Cervantes, Lluís Kossuth, F. Pi i Margall, Aribau, Angel Guimerà, Menéndez i Pelayo, Maragall, Herder, Josep Torras i Bages, Sèneca, Ferrán August Bebel, Marià Aguiló, Leibnitz, Malebranche, Eça : : : : de Queiroz i Prat de la Riba : : : :

A BENEFICI DE LA

Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana

Cada fulla val deu cèntims

En venda : A les oficines de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana : Canuda, 14, principal.

Per la unitat de l'acció

Al nou esclat de la primavera, freturoses les nostres ànimes d'empèndre nova lluita, que vol dir renovació i vida plena i sana, sentint batre dins els nostres cors l'anhel de perfecció i benestar que tot ésser que la societat integra té de posseir, és que, des del nostre humil lloc, llencem el crit de lluita, símbol de treball i activitat, no aturant-nos en nostre camí fins que les nostres primordials aspiracions de solidarització humana i organització nacional siguin complertes.

I en llençar a l'espai avui el nostre crit, ho fem dirigint-nos a les entitats germanes que, per la llur tasca a realitzar i pels components que les formen, ens són més afins. Són aquestes les Joventuts que integren la Unió Catalanista.

Sí, companys; s'imposa la nostra més absoluta aproximació, així com la més ferma organització que, conjuntament, ens faci accionar i ens dongui més dalit per tal que, agermanant-nos cada dia més, poguem concentrar les nostres forces i fer, pletòrics de vida, la nostra afirmació, tal com som i com volem ésser, com a joves conscients del deure que tenim a complir, i sadollats d'aquella sana idealitat que ha de fer triomfar a les patries i als homes, i que sols pot sintetitzar-se amb una paraula: Amor... Amor a Catalunya i als seus fills; amor a la humanitat tota.

Avui, que, al món, més o menys sincerament, s'està discutint, amb les armes, el dret a la vida, a la vida lliure dels pobles, d'aquells pobles topogràficament petits, però grans en idees i heroisme; avui, que, davant de l'afrosia lluita, allà, a la terra de les llibertats, a l'Amèrica, uns homes, serenament, declaren, en principi, els Drets de les Nacions que formen el món; avui, que estem veient l'exemple que els joves dels països bel·ligerants i de Catalunya mateix ens donen exposant la vida en defensa del que és més preuat que tot: de la llibertat dels pobles que l'imperialisme vol anul·lar; és avui, diem, que nosaltres, bò i esguardant la dolorosa lliçó que rebem, no podem restar creuats de braços i hem de preparar-nos per a fer afirmació de la nostra nacionalitat davant del món, de l'existència de la nostra raça davant dels homes, i dir-los que no solament és apel·lant al dret que com a nació tenim de viure en completa harmonia amb tots els pobles de la terra que ens apropem a ells, sinó que també ens hi impulsa el nostre intens amor que per l'especie humana sentim, i que volem col·laborar espiritualment en la llur obra de llibertat i amor que ha de borrar de la història futura de la humanitat les tiranies i les velles formes estatals que, a més d'ésser una ignominia, són un flagell de l'ànima dels homes, pel seguici de lluites impropies del nostre temps que el manteniment d'aquells règims de govern dels pobles implica per raó essencial.

Còm és que devem preparar-nos per a realitzar aquesta tasca d'internacionalització, sense la qual no incorporarem Catalunya al món?

Només hi ha un camí a seguir, i aquest és el d'una ferma organització interna per a l'expansió i propagació dels nostres ideals, incul-

cant-los al poble català, fent-lo esdevenir conscient, avesant-lo a les asprors que en totes les lluites per assolir el triomf d'un ideal s'hi troben, creant-lo apte i fort per a vèncer els obstacles que li obstrueixin la via, educant l'individu des de que surt de l'escola, venint, així, a realitzar el deure que se 'ns ha confiat, com a nacionalistes, ensems que complim un altre deure social que com a homes se 'ns imposa.

Còm té d'ésser aquesta organització?

La Joventut Catalanista de Barcelona ja ha donat els seus primers passos en aquest sentit, i a la Junta Permanent de la Unió Catalanista els ha fet arribar. Són ja objecte de detingut estudi, i en ells, hem de dir-vos, hi hem posat totes les nostres esperances, bò i demanant que siguin cridades totes les Joventuts per tal que, repartint i unificant la tasca, col·laborem tots en la mateixa obra.

Tot és camí, tot és drecera, si ens dem la mà!

digué el poeta. Doncs, bé; és per la unitat de l'acció, que llencem el nostre crit de brega; és perquè, aplegant-nos tots, ens donem la mà, i així, fent més drecera, avancem pel camí de la vida, anem escalant els més alts cims, lluitant sempre. I si en el transcurs de la lluita s'interposa al nostre pas l'espectre fatídic dels adversaris nostres, volent anorrear les nostres aspiracions, parem-nos momentàniament en la nostra ruta, ajuntem-nos encare més i, esguardant-los serenament i amb un somris esperançador a flor de llavi que reveli la fermesa de les nostres conviccions ideològiques, pronunciem per tota resposta les paraules de l'excel·lent Maragall

portem al cor content una cançó...

i després, reprentem el camí, seguim avant...

JAUME CARDÚS

(De la Joventut Catalanista de Barcelona)

El Socialisme i els Dependents

DESPLEGANT aquest tema, en Pere Font i Puig donà, el dia 16 de l'actual, l'anunciada conferència en el C. A. de D. del C. i de la I.

Després de fer-se ell mateix la presentació, diu que semblava impossible que la guerra esclatés, però a la fi ha vingut, poguent-se imputar les seves causes a la desorganització social i a la manca d'idealitat en que la societat es troba. Fa un elogi dels sociòlegs de darrers del segle XVIII i principis del XIX, puix amb les seves obres amarares d'idealitat anaven inculcant a la societat tota mena de principis regeneradors. El socialisme, per tal de resistir als barbres, ha d'agermanar la lluita econòmica amb una intensa fortitut espiritual que el faci anar endavant. En algun temps, podien dividir-se els homes d'acord amb la diferenciació d'ideals; avui, no és possible, puix les gentades es divideixen entre homes idealistes i homes d'interès. La divisió és entre l'ideal i la negació del mateix. Diu que, a Catalunya, sempre s'han acollit amb simpatia tots aquells principis ideològics que a la humanitat s'han produït, creient, per aquest motiu, que a la nostra terra pot propagar-s'hi el fonament del socialisme ideològic. Advoça per la necessitat de conrear la més alta idealitat del socialisme. Hem d'implantar, afirma, la concepció d'un socialisme individualista, que ja fou predicat per Plató. El C. A. de D. del C. i de la I. és un bon element per a propagar-lo. Manca, només, que tots els que a aquesta tasca divulgadora es dediquin posseeixin una ferma confiança en l'èxit final, puix solament la confiança fa anar endavant les més ardues empreses.

Fou molt aplaudit per la concurrència que l'escoltà.—N.

Punts d'obir^(*)

AMB el títol de «Desvetllament?» s'ha publicat darrerament en aquest periòdic un article que he llegit amb molta detenció i com que sembla que l'articulista té ganes de tornar-hi, abans de que hi torni siem permès dir-hi, també, quatre paraules.

No m'entretindré en discutir si l'evolució porta en sí una revolució interna o si és la revolució la que porta en el seu si una evolució; conceptes són aquests massa alambicats dels quals no en treuríem altra cosa que el que en va treure el negre del sermó: el cap calent i els peus freds. Ara, allò de la inferior cultura social dels dependents al costat del proletariat industrial, ja és altra cosa i amb això sí que no hi passo.

Confesso que encare hi ha molt per fer, que el dependent no ha arribat, ni de molt, a assolir el nivell de cultura social i professional a que deu arribar, però d'això a voler-lo posar en condicions d'inferioritat, hi ha tanta diferència com de la nit al dia.

Precisament perquè hi ha entre nosaltres elements de superior cultura és perquè, bò i tenint les mateixes aspiracions i defensant anàlogues reivindicacions que els obrers propiament dits, no podem sumar-nos a una actuació societatària incoherent i en molts cassos senzillament pertorbadora. Ni posant-me ulleres, sé veure el «sentit pràctic i altament democràtic» dels obrers que fan vagues, com la darrera, que ningú sab perquè comencen ni perquè acaben i que segueixen com a bèns a quatre *meneurs* que viuen a llurs costelles; ni tota la meua democràcia és suficient per a acceptar com a bons la coacció, la menaça i la garrotada com a instruments de millorament social.

Estigui tranquil en Cardús. El C. A. de D. del C. i de la I., bò i preocupant-se del desvetllament de la dependència, no els seguirà pas per aquest camí; si ho fes així, aquest Casal que hem sabut bastir infondint-li un alt sentit espiritual, es convertiria en una *casa del pueblo* qualsevolga i els que no ens deixem portar com un remat, desertariem d'aquell lloc, avui la més ferma esperança del nostre millorament col·lectiu.

Des d'allí treballarem per tal d'enlairar la cultura de la joventut, per a reglamentar el treball, per a reformar el Còdic de Comerç, per a millorar les condicions de vida, tot això sense necessitat de dir fàstics de la burgesia ni d'apel·lar a procediments que estàn renyits amb el nostre sentit d'ètica social, de la qual l'articulista ens en considera orfes. I procurarem augmentar el nostre patrimoni col·lectiu sense por que això retrassi la efectivitat de les nostres aspiracions socials, ans al contrari, amb la seguretat de que ha d'ésser per a nosaltres un nou element de força, ensems que

(*) El fet de publicar el present article implica, només, l'explícita manifestació, per part nostra, del dret de rèplica que, a tothora, concedim per als articles que es publiquen en les nostres planes les afirmacions que en els quals s'hi facin, per altra banda, obeeixen, sempre, a la impressió, al criteri, que, respecte a les qüestions que hi són tractades, se n'han format els respectius autors. En el cas concret d'ara, nosaltres volem creure que el company a qui s'al·ludeix, en rebatre els punts d'obir del seu contradictori, farà novament afirmació del criteri llur, ajudant, així, a fer esdevenir doblement interessant una qüestió que, per si mateixa, ja la judiquem d'una transcendència altíssima.—N. DE LA R.

un frè que faci créixer el sentiment de la nostra responsabilitat. Obrers som, sí, i obrers volem ésser, en el sentit més noble de la paraula; treballadors de Catalunya amb el cor obert a totes les aspiracions reivindicadores de l'individu, de l'estament i de la patria, però consti que no som *obreros* ni volem ésser proletaris.

Farem obra renovadora i societaria, però no pas anant a remolc de les societats obreres, sinó, pel contrari, essent per a aquestes un estímul i un exemple, com pertoca als que, dins de l'obrerisme, hem d'ésser una vera aristocràcia, una classe superior a la de l'obrer purament manual.

Aquest és el meu punt d'obrir, ben diferent del de l'autor de l'article esmentat, pel que respecta a la nostra classe i al Centre del qual tinc a honra formar part. Serà, tal vegada, degut a que encare no m'he pogut treure del damunt la carcassa burocràtica? Potser sí que és això el que no em deixa veure les coses clares, però, sigui com vulga, els *inconscients* també tenim dret a tenir opinió.

JOSEP CLIMENT

CREENÇA QUE CAL DESVANÈIXER

PERQUÈ denota en vosaltres, companys catalanistes de Lleida, la possessió d'un ferm esperit català, nacionalista, és perquè us vui felicitar coralment, fervorosament, amb motiu de la creació del nou Centre Cultural Catalanista, que tant pot fer en bé de l'enlairament moral, cultural i polític de Lleida i les seves comarques.

Aquest baluart de les nostres idees patriòtiques que a Lleida heu constituït, ha de ésser inexpugnable i capaç de resistir, d'afrontar, tots els atacs que contra la nostra patria dirigeixin els adversaris nostres. No volgüeu contemporitzar amb els que no respecten les idees catalanes, divulgueu un catalanisme sà i íntegre, i així no us trobareu mai amb la necessitat d'haver d'eliminar elements que, equivocadament o amb segones intencions, amb vosaltres s'hauràn ajuntat. Sigueu ben íntegres en tots els moments de la vostra actuació i admeteu, en la vostra tasca, la col·laboració, l'ajuda de tothom, sí, però aneu en compte en que cap ambició—que sempre a redós de totes les grans idees se n'hi aixopluguen—us desmoralitzi la vostra organització i us anul·li com a nucli que vol lluitar autènticament, dignament i amb tot braó per les llibertats del nostre poble, que sols les podrà assolir actuant d'una faïça noble i completament allunyat dels procediments que posen en pràctica els propagadors de les anacròniques organitzacions polítiques de la vella escola.

Entre els que viuen apartats de Lleida, existeix la creença—que cal desvanèixer—que en aquelles encontrades sols hi regna el més pregón indiferentisme per la cosa pública... Cal que demostreu amb les vostres actuacions que això no és cert; cal que desmentiu, amb la vostra actuació, que Lleida i les seves comarques restin apartades de l'espiritualitat catalana; cal que feu per manera que Lleida, col·lectivament, s'incorpori al moviment nacionalista de Catalunya... Si així ho feu, tots els catalans admiraran la vostra obra, puix ja comprendran que, tota ella, serà amarada de bona voluntat i rublerta de fè inextinguible en els destins del nostre poble.

R. ABELLA I ANDREU

Catalunya a la guerra

Interessant conversa amb en Farriol Palé

V A ésser en el transcurs de la visita dels catalans a Perpinyà que vaig fer coneixença amb en Farriol Palé. S'hi trobava ell a Perpinyà en usdefruit de *permisió*, i no mancà a abraçar als seus germans i amics que de Barcelona hi arribaren. Un company d'expedició me'l presentà, fent-me'n un elogi breu: en Palé—me digué—, català de l'Empordà, que serveix com a voluntari en l'aviació francesa; de com sab complir el seu deure, us ne donarà raó aquesta condecoració que ha sapigut conquerir. En Palé, en efecte, duia sobre el pit la Creu de Guerra, l'alta recompensa als valerosos.

I ja fórem amics. La fonda simpatia que jo sento pels catalans que són, volenterosament, a l'exèrcit francès, me feu estimar doblement aquesta amistat que es traduí ben aviat en una franca conversa, millor, un canvi d'íntimes impressions, pel que jo adquirí absoluta certesa del veritable sentiment de generositat que duia a la joventut de Catalunya a afiliar-se a l'exèrcit emparador del dret ultratjat. Això

per a això ja hi han aparells especials de caça. La nostra missió és la de llençar bombes, és a dir, deixar-les caure damunt llocs estratègics de l'enemic que previament se'ns senyalen. A voltes, quan els zepelins germànics han visitat una ciutat nostra—en dir nostra, en Palé vol dir de França—reben l'ordre d'obrir damunt d'una ciutat d'ells. És la repressalia, i creieu que se'n fa de mal. Després retornem al lloc de partença, procurant fugir dels avions de caça que contra nosaltres llença l'enemic. Si ens atrapen o ens tanquen, aleshores ens cal defensar-nos i usem la metralladora. En aquestes circumstàncies succeeix que jo capgirés un aparell contrari. Després, ja se sab, citació a l'ordre del dia i, mireu, la Creu de Guerra. Me satisfà haver-la obtingut defensant-me.

—Ens permeten reposar molt, però jo voldria trobar-me sempre en l'aire. M'hi trobo molt millor que a terra i ho fa la meua passió per l'aviació. Quan la guerra s'acabi cercaré la manera de no allunyar-me dels aparells de volar. Qui sab si un potentat capriciós voldrà usar aeroplà com usa automòbil, i em voldrà a mi per pilot...

—La primera vegada que vaig veure un aviador enemic aprop meu, vaig tenir por; crec que vaig plorar d'emoció; però els xiulets de les bales que se'm dirigien me retornaren la serenitat. Tan amunt i tan apartat dels meus, me semblà que en aquella clara soletat jo era tota la França. Calia fer-se càrrec que allò era la guerra. Vaig disparar l'arma per primera vegada i després vaig seguir fins aconseguir escapar-me. A l'aterrir duia completament buit el dipòsit de municions.

—El tracte és immillorable en tots sentits. I el que es refereix als voluntaris, de mi se dir-vos, que ens guarden tota mena de consideracions. També són molt considerats tots els demés voluntaris anc que no s'hagin distingit remarcablement en cap fet d'armes, només que per la seva acció generosa de lluitar per una patria que no és la seva...

Encare parlarem més amb en Palé. Repreniem la conversa a cada ocasió que la casualitat ens ajuntava. També ell volia saber de Barcelona, de Catalunya...

En els darrers moments de la meua estança a Perpinyà, quan a l'estació esperavem el tren de retorn, ell també hi era.—Ens heu volgut acompanyar fins el darrer moment, amic Palé, vaig dir-li.

—Així ho hauria fet—va respondre'm—; però ara no vull per a mi aquest mèrit que no és just. És que jo també me'n vaig. Me queden dos dies de *permisió* i vaig a passar-los aprop de... la promesa.

I com jo m'admirés del nou heroisme que acabava de mostrar-me el soldat empordanès, afegí sense deixar-me dir paraula:

—Així un no se sent tan sol quan se troba voltat de núvols. I així un pensa en quan s'acabi la guerra...

Una darrera encaixada, forta, efusiva, que volia dir: Bona sort i a reveure! ens separà...

VÍCTOR ROGER

En Farriol Palé

era el més interessant per mi, i jo puc dir que vaig aconseguir sorprendre i retenir les impressions d'un voluntari català que digué vehement i amb senzilla naturalitat—perquè no preveia que les seves paraules havien d'ésser transferides més enllà de l'amical conversa—els alts, patriòtics i humaníssims motius que l'indueixen a posar el seu braç al servei de la noble causa de França i dels seus aliats.

En Palé és a l'aviació francesa com a voluntari des del començament de la guerra. Treballava darrerament a Barcelona, i en abandonant-se la foguerada al cor de l'Europa, s'hi sentí endut—com tants altres catalans—per un sentiment de sublim magnanimitat. Coneixedor com era de l'aviació—havia estat mecànic de l'aviador Tixier, ben conegut a Barcelona—, fou incorporat an aquest còs en l'especialitat de bombejador. La meua missió, és a dir, la dels aviadors-bombejadors—me digué ell—és gairebé la repressalia; nosaltres no podem atacar mai un aparell enemic, puix

La qüestió de les aigües ⁽¹⁾

Dels "Anals de l'Academia i Laboratorio de Ciències Mèdiques de Catalunya". (Juliol 1915).

Més rèplica

El senyor Turró es fa el perseguit. Que si comentaris agres perquè ell hi és, que si odís, que si què sé jo quantes coses més. Si el senyor Turró diu això per a fer llàstima no li envejo el gust. Però si ho diu creient-s'ho, tinc de dir-li que té massa pretensions i es dona massa importància. A mi el senyor Turró com a home em té absolutament sens compte i no em faria pas escriure ni dugues ratlles. Tinc molta altra feina que preocupar-me d'ell i d'individus per l'estil. Jo em preocupo de coses més altes, com en aquest cas em preocupo i treballo per la salut i la vida de Barcelona, i si algú, sigui qui sigui, obra d'una manera que jo crec perjudicial per a la ciutat, sense preocupar-me del seu nom ni de la seva posició, el combat i poso tot el meu esforç per a contrarestar, en el que pugui, les accions que crec perjudicials i per a evidenciar el que crec mal fet. L'agror dels comentaris es deu als actes, no pas a les persones.

Retreu el senyor Turró la junta del Col·legi de Metges, el doctor Bartomeus, el doctor López, la comissió de Governació, l'Ajuntament, etcètera. No és pas d'això del que he parlat en els Anals. Que parlant del Llobregat hem aduit semblants arguments? Està clar: si són els que hi ha. I aquests arguments no s'han desfet mai ni els desfà el senyor Turró en el seu article. El Col·legi de Metges, el doctor Bartomeus i el doctor López han dit en altres llocs el que els ha semblat pel bé de Barcelona, i si quelcom se'ls ha de contestar, faci's directament, que prou bona ploma tenen per a respondre. Barrejar-los aquí és una vulgar fugida d'estudi.

Que jo no diré que la memòria del senyor Turró la va entregar al doctor López, etc.? I no ho he de dir, home, ara que ho sé! Sí, senyors, que consti; aquella memòria el senyor Turró la va entregar al doctor López i aquest va fer el que el senyor Turró diu; i ara què? És que així ja s'han potabilitzat les aigües del Llobregat i el Coli i l'Eberth que en elles va trobar-hi el senyor Turró ja no tenen cap valor? És que sapiguent-se que la memòria va passar primer per les mans del doctor López, el Llobregat deixa d'ésser un manantial fàcilment contaminable i altament perillós per a la salut pública, com afirmava la Junta de Sanitat en 1909?

Repeteix el senyor Turró, com a defensa de les aigües del Llobregat, que aquestes no són ara el que eren abans, car el pou Fives Lille s'inaugurà el 1910, i els pous vells, que segons ell, són dos i donen, a tot estirar, 4.000 o 5.000 metres cúbics, foren enfondits i degudament defensats. Això, si fos cert, no provaria pas que les aigües fossin bones. Però els analistes de Madrid diuen del pou vells: «7.000 metres cúbics de las aguas del Llobregat, antigua concesión por tres pozos filtrantes», i ni els 7.000 metres cúbics ni els tres pous ho puc fer lligar amb el que diu el senyor Turró. A més, de tres pous parlen els enginyers de l'Estat que han fet el mapa geològic, i de tres pous vells parla el senyor Sedó en la seva conferència de la Cambra de Comerç. Si ni amb aquests que ho han vist—sapigut és que els mortals vulgars, ni demanant-ho al Governador ho podem veure—, logra estar d'acord el se-

nyor Turró, com vol que el creguem sense documents quan ens parla de la defensa d'aquests pous?

Això sol faria que el senyor Turró no ens convencés, però hi ha més. En primer lloc hi ha que en aquests pous vells, segons el senyor Turró enfondits i degudament defensats, s'hi trobà el Coli quan l'epidèmia, i allà on va el Coli hi pot anar fàcilment l'Eberth. En segon lloc hi ha que el pou Fives Lille, que sembla que es vol donar com a impecable, pou acabat en 1906 i que per l'extracció de l'aigua sofrí un moviment de terres que obligà a una reparació acabada en 1909, segons l'enginyer de l'Estat encarregat de la seva recepció en 1910, quan l'extracció és molt intensa l'aigua surt tèrbola, i sabut és el que tot això representa. I en tercer lloc, i aquest és el punt cabdal, hi ha que les aigües del Llobregat, dels pous vells i del pou nou, i això és el que els dona caràcter i fa que continuïn essent sempre les mateixes, per les condicions del terreny d'on s'extreuen, un delta quaternari format de pudings, arena, la major part grossa, i grava grossa d'aluvió cimentada en unes parts i lliure en altres, el que fa que sigui un terreny que filtra molt malament; pel fet, també indicat pels enginyers que han fet el mapa geològic de que les aigües subterrànies del delta del Llobregat, provinguin del riu i entrin amb carga en les capes aquíferes constituïdes com hem dit, i mal filtrants, el que fa que arribin fàcilment als punts on són captades els germens que porten les aigües superficials; i per pervenir aquestes aigües superficials d'una conca de recepció plena de poblacions i fàbriques que llencen al riu llur excreta, són d'una protecció i defensa quasi impossibles, car exigiria una modificació artificial d'una gran extensió del delta o la protecció de l'extensa conca de recepció, fent deshabitar les riberes del Llobregat.

Per això, quan el senyor Turró diu que els pous foren enfondits i degudament defensats, pensem en el trist concepte que aquest senyor deu tenir de la defensa d'unes aigües. A pesar d'aquesta, segons ell, deguda defensa, les aigües del Llobregat han continuat presentant, que sapiguem, el coli en els punts d'emergència, i contenen, segons l'anàlisi de Madrid, tant els pous vells com el nou, excés de clorurs, sulfats—sense excés de calç—, nitrogen amoniacal per destil·lació i nitrogen albuminoideu, substàncies que mostren la grandíssima facilitat de contaminació i fan per això sol rebutjar unes aigües. I tot això és

recent, és d'ara. Com ho explica el senyor Turró? Ja veureu com no ho explicarà de cap manera. Els defensors del Llobregat solament saben dir que són bones o que són diferents d'abans, però ni una sola vegada per equivocació se'ls escapa una prova documental o científica.

I de les aigües del Llobregat el senyor Turró ja no diu més sinó que les dels pous vells van a Sans i als seus voltants. I això sembla per a tranquil·litzar-nos, com si diguéssim que els cotxes són de tercera. Si van a Sans, no ens hi amoinem. Però, apart de que la Companyia General té comunicació entre totes les seves aigües i d'aquí les possibles barreges que indicava el senyor Turró en el document de la Junta de Sanitat de 1909, si fos cert que aquelles aigües només van a Sans i als seus voltants, no es veuria una coincidència molt significativa entre aquest fet i el de la grossa quantitat de tifus que, segons el senyor Turró, hi ha a Hostafrancs?

Diu que la Junta de Sanitat no va informar sobre el projecte de compra d'aigües perquè no li donaren prou temps. I vinguin subterfugis. Al Governador, deia, i repeteixo, se li denunciaren unes aigües com a dolentes; el Governador trellada la denuncia a la Junta de Sanitat i aquesta Junta de Sanitat, que havia dit que aquelles mateixes aigües—les del Llobregat—havien contingut l'Eberth i el Coli i ere i fàcilment contaminables i altament perilloses per a la salut pública, i que sabia que la seva composició química estava fora de la llei, s'inhibeix i es declara falta de base per a entrar en el fons de la qüestió. Per manca de temps? Però quin temps es necessita per a dir, d'acord amb el que prescriu la ciencia i la llei, que unes aigües que han estat bacteriològicament dolentes, i químicament s'aparten de l'establert, són al menys sospitoses? Si per a condemnar, a menys interinament, les aigües del Llobregat, no calia que la Junta es documentés més; ja n'estava des del 1909 de documentada! I perquè podia fer-ho, perquè tenia el deure de fer-ho i no ho va fer, és perquè trobem condemnable el seu procedir.

Volen els lectors encare una altra curiositat que el senyor Turró potser tindrà la bondat d' aclarir-los? Les aigües del Llobregat la Junta de Sanitat les declarà fàcilment contaminables i altament perilloses per a la salut pública en 1909, fonamentant-se principalment en anàlisis practicats pel senyor Turró; la comissió d'aigües en 1912 les dona com a bones, i aconsella la seva compra a l'Ajuntament, fonamentant-se principalment en anàlisis practicats, també, pel senyor Turró; i al discutir-se, en 4 de Janer de 1913, en la Junta de Sanitat, la denuncia del Col·legi de Metges que els havia trelladat el Governador, el senyor Turró, que era en aquella sessió, què diréu que va fer? Enterar, a la Junta de Sanitat, dels coneixements que ell havia de tenir i que per haver-se considerat suficients per a aconsellar la compra, podien orientar a la Junta? No, senyors; el senyor Turró va ésser en aquella sessió un dels més fermes defensors de l'acord de declarar-se falta de base para entrar en el fondo del asunto. Oi que és capaç de fer rodar el cap tot això? I respecte a la manca de temps és bo recordar que el dia 1 de Febrer següent el doctor Valentí presentà a la mateixa Junta de Sanitat una proposició demanant que s'acordés dirigir-se a la Superioritat fent veure la necessitat d'un estudi complet de les aigües i aquesta proposició va rebutjar-se. Per manca de temps? Es veu bé l'esperit d'aquella Junta i l'obra personal del senyor Turró?

(Acabarà Més rèplica en el número vinent).

Als nostres llegidors

Encaixat en aquest número hi va un manifest recentment publicat, en el qual es demana ajuda al poble de Barcelona perquè vulgui contribuir a la subscripció oberta per tal de sostenir una intensa campanya encaminada a crear un ferm estat d'opinió que determini el millorament del pèssim estat sanitari de la nostra Barcelona.

Nosaltres recomanem a tots els nostres amics que fixin llur atenció en l'esmentat manifest, puix és pel bé ciutadà, és per la salut pública, que a la ciutat de Barcelona hi deu regnar-hi, permanentment, un estat sanitari, excel·lent i immillorable, que eviti les innombrables víctimes que la situació sanitària d'ara ocasiona.

A tots quants vulguin adherir-se a l'esmentada campanya, els avinentem que s'admeten inscripcions en la nostra Redacció.

(1) Vegi's els números anteriors de LA NACIÓ

AL VOL

Ja fa dies que, oficialment, es veia que aviat hi hauràn eleccions legislatives. La *Gaceta de Madrid* ho deia ben clar. I, aquesta vegada, fins ho han dit els diaris de Barcelona, al publicar els acords o disposicions de la Mancomunitat de Catalunya. Aqueixes disposicions ministerials dictades per expressa recomanació de les persones que el Govern presenta per candidats, que després són amb tota cura posades en coneixement dels electors del districte del candidat del Govern, són una de les entremaliadures més censurables, perquè són una burla indigna contra el sobirà de l'Estat, que és el poble, al que es befa i es té la poca consideració d'enganyar a dretes, amb el sol i únic objecte de fer-li creure que aquell candidat a la bestreta fa favors als seus futurs electors, favors que ells, és natural, han de pagar votant com un sol home an aqueix nou i generosíssim protector que ha sortit al districte. Quina vergonya!... I les eleccions legislatives continuadament es repeteixen, i la *Gaceta*, en el període preelectoral, no passa de prometre favors ministerials, mercès a les gestions de candidats, i els candidats triomfen i les promences ministerials no es compleixen, ni els nous diputats es recorden, fins a unes altres eleccions, per a res més, del districte. Certament, aqueixa faicó d'organitzar la sobirania del poble és depriment i rebaixa la dignitat personal dels electors, sense que contra tals contrafurs hi hagi acció del Còdic Penal que imposi respecte i consideració en l'exercici del dret electoral i garantitzi el respecte i la intangibilitat que tot l'Estat deu, en tot règim constitucional, al poble, que és el possessor de la sobirania.

Més, ara s'ha agreujat aqueixa desviació ètica a Catalunya. Aqueixos dies s'ha llegit en els diaris que, per les gestions d'un que ja és diputat per un districte de Catalunya i que desitja que se'l reelegixi, l'orgue executiu de la Mancomunitat ha fet practicar certs estudis, o ha accelerat certs treballs pertanyents al districte electoral del que ara, tocant a les eleccions, fa saber als electors del seu districte que per les seves gestions la Mancomunitat empenirà acció benefactora al districte.

Això ens ha desagradat; ens ha fet mal. No està bé que duem a Catalunya, a Barcelona, les desviacions i corrupcions polítiques que hi han a l'Estat, a Madrid. Amb quin dret els regionalistes combaten als representants de la putrefacta política de l'Estat espanyol, si no vigilen la ètica política de la llur acció?

Catalunya n'hauria d'estar neta d'aqueixes tares. Com a lluitadora contra tot el que és impediment a l'afirmació de la nostra consciència catalana, hauria, ha d'aparèixer en totes les ocasions i en totes les accions pura i alba com una tofa de nú.

El nostre nacionalisme català és ben bé sense tares, essencialment expandidor de llibertat, i tot ell té el tirat de deslliurador. Tota l'acció de Catalunya va adreçada a les deslliurances; li plau que al voltant seu, fins ben lluny d'ella, hi hagi plenitud de vida i de llibertat. I això ens ve, als catalans, de molt temps endarrera; ho duem a la sang. Catalunya no ha tiranitzat mai; hem exercit, en els nostres bons temps, un cert imperialisme; més—i aqueixa és la paradoxa que ens honra—ha estat un imperialisme lliberador, civilitzador, que ha afavorit l'evolució lliure d'altres pobles, mai un imperialisme opressor, egoista. En això sí que l'helenisme que se'n entrà a casa per les costes mediterrànies s'infiltrà terres endins fins al fons espiritual de la nostra nació i hi deixà llevat per centúries o per sempre.

Per això ens distingim d'altres pobles que defensen el llur autoctonisme i ens diferenciem essencialment d'altres nacions que han fet més via que nosaltres modificant la consciència actual de la humanitat civilitzada, però que no posseeixen una espiritualitat nacionalista tan perfecta, tan pura, com la nostra espiritualitat nacional, perquè la concepció nacionalista nostra, en la vera significació i extensió de la doctrina, no ha trobat, encare, ambient polític social on pugui desenrotllar-se, per endarreriment de l'evolució política i social de la humanitat que constitueix el mitjà social en el que viu la nostra nació, essent això mateix causa, ensems, de l'aturament del desenrotlle i actuació de la nostra ideologia nacionalista.

Ha avançat més que el nostre el nacionalisme imperfecte i greument defectuós d'aqueixes nacions—Hongria, Polònia—qual ideologia és un fals nacionalisme, car és no una ideologia nacionalista d'aplicació universal, generosa, lliberadora, tota bondat i justícia, sinó un ideal egocèntric, egoista, i fins greument opressor i detentador de la vida i la llibertat d'altres nacions.

Hongria, que conegui la sobirania de la seva nació lluitant heroicament, és antinacionalista i opressora, i amb ganes de ser ho de totes les altres nacions que no són ella. La lluita d'Hongria per la seva llibertat commogué l'Europa, i l'espiritualitat hongaresa no sent necessitat d'estendre la sobirania del propi ésser, a altres nacions.

Polònia, la Polònia màrtir de l'Europa, que ha estat trocejada, que encare pateix calvari, és opressora, tirànica i imperialista. Ara mateix, mentre és esclavitzada, subjecta a turment i es retorça de dolor i de rabia, actua per a sotsmetre, no creu en la llibertat dels pobles, sotsmetria als cruels patiments que ara ella passa i els immolaria en l'esclavatge i en el no ésser a altres pobles que vol sien feu i domini de l'imperialisme polonès. Que parlin Lituània i Ruthenia... I els imperialistes no ho són només els nacionalistes polonesos; són també els socialistes, els radicals i els conservadors polonesos, el club polonès parlamentari de Viena, el comitè suprem nacional polonès de Viena, que demanen, sense discussió, que Lituània i Ruthenia sien anexats a Polònia.

Aqueix nacionalisme ha d'ésser sotsmès a revisió. Cal desitjar la llibertat, la sobirania nacional de Polònia, però aplicant la fórmula nacionalista promulgada a Catalunya: sense pobles oprimits, sense imperialisme. Totes les nacions igualment sobiranes.

Els nacionalistes han d'estudiar-la ben bé la història dels moviments nacionalistes, per a revisar les valors de les ideologies nacionals i fer justícia. Que Catalunya faci conèixer a la consciència del món la veritable ideologia nacionalista!...

Pels homes que lluiten per la llibertat del món

Fa molts mesos que empenyem la col·lecta a favor dels voluntaris catalans que constitueixen el nucli d'homes de cor abnegat que, en aquesta afrosa lluita per la llibertat dels homes, pel benestar de les famílies, pel progrés dels pobles i per la perduració de les nacionalitats formades per principis de raça i d'idioma, fan gràcia ofrena de les seves energies i de la vida llur, allà, en el vastíssim front de guerra...

An aquests heroics germans nostres d'avui es deura, un jorn, que Catalunya, Sèrbia, Bèlgica i altres nacions ocupin el lloc que per la llei natural i pel dret humà els correspon en el conglomerat magne de la federació llatina, de la confederació europea, potser; aquests esforçats fills de la patria nostra, pal·ladins espontanis d'una causa afí a la que defensa Catalunya, dintre de casa, contra els detentors de les llibertats i els drets catalans, són els que, en bona part sense donar-se'n compte de la benefactora transcendència omnimoda que significa llur acció sublim, com a digna representació i manifestació de l'ànima i de la idiosincrasia del nostre poble, s'erigeixen, ara, en continuadors de l'efectiva realització dels ideals somnats pel poble etrusc: la federació mediterrània, la coexistència d'un poble gran, complex, que ompli les marges dilatades del *mare nostrum*, el qual saturarà amb llurs oratges tonificants els primers halens de vida de la civilització més ideal i pura.

Fa molts mesos—repetim—que, per aquests homes de pròdiga generositat, cridem l'atenció dels conciutadans nostres, i, per fi, sembla que les excitacions per nosaltres practicades, juntes amb les que *Iberia*—periòdic que s'ocupa també de la sort dels nostres germans que s'han posat davant dels barbres invasors—realitza, han assolit un resultat relativament satisfactori per als voluntaris catalans de la lluita lliberadora d'Europa. A més del que ja venia fent-se per nosaltres, per la Unió Catalanista i per l'esmentat periòdic, amb el propòsit de recollir donatius per a remetre nostres fineses als fills de Catalunya que se sacrifiquen per la llibertat en perill, s'han pogut organitzar, darrerament, diversos esforços individuals i s'ha format un Comitè la missió del qual és recollir i congeminar un aplec de sotscriptors els quals es comprometin a donar una quantitat cada mes mentre la guerra duri, quantitat discrecional que serà destinada als valentosos soldats de la brava terra catalana ferits, malalts i desvalguts...

El Comitè de que parlem el formen les dames de Martí i de Monegal i a més en Jaume Andreu, en Lluís Massot, l'Anfós Maseras, en Marius Aguil·lar i en Joan Solé i Pla. El nombre d'adhesions és gran i de tots els indrets de Catalunya. Arreu on una entitat hi hagi i s'hi aixoplugui una persona de bons sentiments creiem que no hi mancarà el gest humanitari, l'auxili generós, modest o esplèndid, en benifit de nostres germans de patria, puix n'hi ha de tota Catalunya, de les costes braves, o rialleres, de les planes ufanoses, de les altes muntanyes, de les valls més ubagues i de les serres abruptes i de les cingleres espadades...

Qui tingui a bé enviar llurs noms, junts amb un donatiu que sigui amb caràcter fixe cada mes, pot remetre'l al Secretari de la Comissió, en Lluís Massot, Passeig de Gràcia, 41. Si es tracta d'un donatiu per una sola vegada, pot remetre's a la Redacció de LA NACIÓ; i per compte de la Unió Catalanista, j'és sabut que s'admeten quantitats, en metàl·lic a aquell fi destinades. Fins ara, passen de dugues-centes-cinquanta pessetes mesals les diferents quantitats ofertes al Comitè. A més, la Unió Catalanista segueix la humanitària labor d'apadrinar soldats. I una cosa hi ha que volen

S. CARBONELL I PUIG

COMISSIONS :: REPRESENTACIONS

:: ADMINISTRACIÓ DE FINQUES ::

CABLE : SUBUR APARTAT DE CORREUS : 226

::: SANTIAGO DE CUBA :::

MERCERIA = ALBERT BONET = CLARIS, 15
Adornaments per a vestits de senyora
GRANS NOVITATS = PREUS REDUITS

i estimen molt més, encare, aquells heroics germans nostres, que totes les riqueses de la terra, i és aquest valiosíssim present una senzilla carta en la qual s'hi hagin vessat unes gotes només de l'aromosa i dolça essència de la Patria, que contingui uns mots expressats en la parla materna, unes lletres que els recordin l'amor de la mare, l'ambient de la llar, l'ànima de la seva aimada i bella Catalunya, tot el que a l'hora anguniosa de la mort pot ésser com un bàlsem que minvi els dolors de les ferides, o els conorti en els moments tristíssims d'enyorança; les amoroses converses que per la posta sostenen amb les germanes i germans de Catalunya estant, corpreneadors i puerils diàlegs que només els infants saben tenir entre ells, i que aquells homes ferrenys que han vist cent voltes la mort vora seu, o que una ona de sang, o un núvol de foc i metralla, els ha privat momentàniament de veure el cel, segueixen amb tanta fruïció, ne són una prova ben evident de la immensa alegria i fins de l'oblit complet de les penalitats i dolors de la guerra, que han d'experimentar els que no tinguin família, o que en tinguin, però no en rebin res, quan els arribi a les mans una carta escrita en català i en la que s'hi reflexi l'afecte humaníssim d'una persona a la qual no coneixen ni els coneix, i que, no obstant, per ells s'interessa i d'ells se recorda.

S'hauria de tenir present que molts dels nostres voluntaris estan en relativa bona posició, alguns són de famílies riques, altres tenen establiment, o un art o un ofici productiu; i aquests ne demanen de padrins catalans, demanen «l'ànima de Catalunya»; i Catalunya, si vol ésser humana, ha de donar-la l'ànima. Bona demostració de la bellesa dels sentiments de la patria catalana és la que manifesten les padrines i padrins que hi ha en efectivitat d'un o més voluntaris de la guerra. Les dames i el jovent que, a Barcelona, es dediquen a altres obres d'amor al proïsme i que celebren festes on s'atorga un tribut esplèndid a la magnanimitat, podrien fer extensives llurs piadoses obres, podrien fer irradiar la intensitat dels sentiments altruistes propis en elles i en ells, fins a les trinxeres d'enllà de la França i d'enllà de la Polònia. Catalunya i la humanitat els ho agrairia.

Recordem del jovent, quasi un noi, en Peregrí, qui morí a Redon, a la Bretanya, voltat de tot el poble, cobert de flors i oïnt un cor d'alabances i mots de condol, que ell tan íntimament regreïa; més, amb tot i això, encare dirigia els ulls i el pensament vers el Migdia, esperant rebre noves, un record, una paraula, un halè, de Catalunya, que no arribava, que no venia. Els companys seus d'hospital ens ho conten... Ell, en Peregrí, fou conduït al fossar rebent l'homenatge de tot el poble, amarades les flors que l'embolcallaven per les llàgrimes de les filles de la comarca; però, d'aquí, de Catalunya, ni un mot, ni un halè!

Com aquest, n'hi ha molts que resten orfes... Trobaran una padrina o un padrí de la seva mare patria que, a més dels presents, els escrigui unes paraules en la dolça i amorosa parla que, en els primers temps de la seva vida, a la casa dels pares, i ensenyà a modular les lletres i els mots?...

La llista de sotscripcions ha estat augmentada amb els donatius següents:

Manuel Lladó	5,00
J. Cortés	1,00
Josep Vilà	1,00
R. R. (Molins de Rei)	0,50
Francesc Morelló	0,50
Miquel Ferré	10,00
Albert Soler (Manlleu)	0,50
Joan Audy (Tortosa)	1,00
Esteve Lluch	0,50
Maria de les Mercès Mas de Lladó (import d'un paquet)	13,00
Suma anterior	226,25
TOTAL	259,25

Darrerament han estat apadrinats els soldats Jaume Pou, per Francesc Musté. — Josep Torras, per E. S. — J. Rierola, per J. Flaquer i Ponseti. — Josep Cauchó, per N. S. — Joaquim Verd, per Un cambre. — Josep Font, per X. — Miquel Anfruns, per Rosa Mas. — Artur Petrus, per Mercè Pinina.

Acció Catalanista

NOSTRE benivolgut company el doctor Ramón Pla i Armengol, el passat dissabte, dia 18, al Casal Nacionalista Martinenc, hi donà l'anunciada conferència sobre el tema: «El problema sanitari de les aigües de Barcelona».

Començà planyent-se de que el problema de les aigües, problema que arreu del món està resolt, hagi d'ésser portat a un centre polític, cosa que no succeeix en cap país.

Vulgaritzà les condicions que han de tenir els terrenys per on passen les aigües, dient que, en aquestes, s'hi troben les causes principals de la infecció d'aquelles, puix el que les aigües puguin o no infectar-se depèn, moltes vegades, de la constitució dels pisos geològics. Si aquests no són de sorra fina, com la del llit del Besòs, resulta que, per les esquerdes o petits espais, entre pedra i pedra, l'aigua hi passa, sense filtrar-se ni deixar les broces que aquella arrocega, poguent, així, molt fàcilment, quedar contaminada.

El riu Llobregat guarda aquesta disposició, i per això les seves aigües seran sempre sospitoses.

Avui està completament provat i és cosa sapiguda per tots els metges del món la impossibilitat de les epidèmies tifiques en els pobles civilitzats.

El dir que les aigües del Vallès i Moncada són infectades no significa que ho siguin sempre, perquè, si fos així, no quedarien ja ciutadans a Barcelona.

Un corrent impetuós no permet que el microbi es reproduïxi; la manca de corrent, pel contrari, condia a la reproducció; i així és que bebem aigua, que avui és pura, i demà pot estar infectada. Aigües que fa vint anys que són pures poden també infectar-se un dia; i per això és molt convenient una inspecció diària, tal com se fa a totes les principals ciutats del món: Viena, París, Hamburg, àdhuc Madrid, menys Barcelona.

A París, amb tot i tenir aigües menys bones que Barcelona, jamai s'ha donat un cas d'epidèmia tifica tan exagerat com a la nostra capital.

Nosaltres, que, analitzant les aigües, les hem trobat sempre dolentes, fem un nou anàlisi i veiem que les aigües continuen essent brutes, a pesar d'haver afirmat en Turró que són bones.

Els elements polítics de Barcelona són els primers que han donat lloc a que les companyies d'aigües ens presentessin un plet pel descredit que diuen els hem causat.

El Laboratori de Ciències Mèdiques, en col·laboració amb altres entitats, s'ha emprès una campanya en defensa del problema de les aigües i, no podent recórrer als mals polítics, acut al poble conscient per a que els doni compte del que més li interessa: la pròpia salut.

Demanam la cooperació per mitjà d'una sotscripció, el producte de la qual serà destinat a la

major facilitat del desplegament de la campanya i a la edició d'uns fullets que es repartiran entre el poble. D'aquesta manera podrem dir que Catalunya investiga la veritat i es preocupa de la salut dels seus fills.

El doctor Pla i Armengol fou aplaudidíssim, per la faïça senzilla d'explicar-se i per la importància dels conceptes exposats. — P. G.

El doctor Martí i Julià, el dijous, dia 16, al domicili de l'Orfeó de Sans, donà una conferència, glosant el tema: «Civilitat».

Començà fent notar que, malgrat l'afany de saber que mou a tothom, són moltes les coses que resten ignorades, essent una de tantes, a Catalunya, el veritable concepte de la civilitat: a causa de la interrupció de dugues centúries de la vida ciutadana nostra, ens trobem, encara, al principi de la preparació de la normal existència civil.

Per damunt de l'home hi ha la societat, el conjunt dels homes: l'individu no es concebeix separat de la societat; poden viure-hi els éssers extra-socials, els egoistes, incapacitats de contribuir al benestar de la humanitat, a l'avenç del món, amb cap element positiu.

La societat i l'individu són, igualment, constituïts per òrgans; però la seva complexitat fa que no ens adonem de la concreció de l'organisme social, que està dirigit per una consciència superior. Estant per damunt nostre aquest organisme social, l'home procurarà arribar-hi, quan tingui consciència de que n'és part integrant.

La civilitat obliga a una sèrie de deures, els quals, no-res-menys, queden compensats de so bres amb els beneficis immensos que se'n reb: la civilitat propèn a determinar el perfeccionament, en la màxima proporció, als organismes socials.

Paral·lelament als pobles, veurem que els homes que posseïen més civilitat són els que per acció biològica es troben més avançats.

El conferenciant posa de manifest les dificultats de passar dels estats de civilització inferiors als que signifiquen un terme mig; i afegeix que l'organisme humà és tan susceptible de perfeccionament, que troba més facilitat d'assimilació en els avenços posteriors que en els primitius.

El major poder volitiu dels nord-americans, anglesos, denamarquesos, suecs i altres habitants de les regions del nord, és un fruit natural del major estat de civilitat, d'aquesta organització, que ells s'han creat, ensems que frueixen d'un estat conscient ciutadà que els fa més respectables al món.

La civilitat és de capital transcendència per als pobles. Laborant individualment per assolir una màxima civilitat es labora per a tota la societat en conjunt. La civilitat necessita homes que tinguin prou fortitud moral per a salvar totes les baixeses de la vida. És en el sagrari de la família on, amb preferència, deu conresar-se la civilitat.

En tots els afers de la vida devem demostrar amor al proïsme, perquè civilitat vol dir experimentar una interna satisfacció en no causar mal. Combat enèrgicament aquestes associacions disgregadores, que, en comptes de refinar els sentiments i els costums, els perverteixen. Diu, finalment, que cal laborar per incorporar-nos a la moderna humanitat civilitzada.

El doctor Martí i Julià fou entusiàsticament aplaudit, elogiat i felicitat.

MIGRANYA

DOLORS NEURALGICS

FEBRES, Etc.

SE CUREN AMB

KALMINE

En venda: Centre Productes Farmacèutics del Dr. Andreu, J. Uriach i Cia., J. SEGALÀ

Al detall: En totes les farmàcies
CAPSES D'UN CATXET: 35 cènts.

Tallers Gràfics

Josep Sabadell & C.^a

Stat. en Cta.

Obres de text — Revistes — Periòdics
Fascicles — Catàlegs — Circulars — Factures — Talonaris — Memoràndums — Esqueles mortuòries — Targetes i tota mena de treballs comercials

Casa especial per a Carnets — Calendaris i Etiquetes en relleu

Mostruaris de iotes menes i Llibres ratllats
Religats de luxe i econòmics
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General

Mallorca, 257 bis-BARCELONA

TELEFON 7210

El prop-passat diumenge, tingué lloc al Casal Nacionalista Sagrerenc, l'anunciat miting d'enaltiment a la nostra parla.

Els assistents hi foren en nombre limitat, relativament, pel que augurava el tema interessant de l'acte. No obstant, creiem que l'hora precipitada en que estava anunciat aquest, i el fet d'estar aquest Casal en un extrem de la nostra ciutat, contribuïren un xic al retraïment observat pels catalanistes.

A l'acte hi prengueren part, primer en Ramon Durán, president d'aquest Casal, el qual exposà la tasca d'apostolat que hem de seguir a Catalunya, perquè el nacionalisme reflloreixi a la voluntat de tots els catalans sense excepció.

Acabà amb una bella exorció a tots els catalanistes perquè sembren amb nostre continuat exemple, la llavor santa que ens portarà jorns felïços i gloriosos per a la nostra patria.

Seguidament en F. Godó i Roch fa ús de la paraula en nom de les Joventuts Catalanistes.

Comença playent-se de que la nostra parla no sigui, en els nostres temps que els ideals nacionalistes h'han regulat ja tots els drets i deures dels pobles oprimits, acceptada de tots els catalans com a única i exclusiva que ens correspon.

Conceptia que a Catalunya hi conviuen tres estaments que constitueixen tres enemics per al nostre idioma: els inconscients, els inadaptats i els poders constituïts. Desgrana mesuradament aquests conceptes i acaba recomanant a tots els catalans, que treballin amb abnegació fins a assolir que la nostra llengua sigui única i sobirana, com de fet li pertany, a casa nostra.

El nostre company en Jaume Cardús parla, després, en nom de LA NACIÓ.

Esmenta l'enfortiment espiritual que els pobles han de sentir per a entronitzar les seves ideologies fruit de llur sentiment col·lectiu. Els catalans—diu—ens dolem d'una feblesa espiritual que ens enterca el curs dels nostres ideals, i sovint aprofiten els professionals de l'Estat per a inferir-nos insults maliciosos. Retreu unes paraules de l'Unamuno, a les quals—diu—hem de contestar enfortint-nos espiritualment, perquè les nostres afirmacions no puguin ésser controvertides amb tristes realitats.

Afirma, parlant de la llengua catalana, que ens devem preparar per a totes les escomeses, car en els altres països que breguen per llur reivindicació nacional, la persecució de la llengua ha minvat ja, derrotada per la voluntat dels seus defensors; en nosaltres, aquest trànsit tot just ara comença.

Es dol, a propòsit dels actuals conflictes socials, que l'estament obrer faci totes les tramitacions de la seva actuació obrerista en llengua impropia, ço que representa, que mentre compleix el fi humaníssim de reivindicar-se socialment, tolera una supeditació tan enutjosa per la seva personalitat a la patria.

En nom de la Joventut Nacionalista de Catalunya, en M. Rosell i Vilà adreça la paraula.

Exposa primerament la limitació a que l'Estat condemna el nostre idioma, aduint que ni la mateixa inquisició privava als martres aturmentats exclamar-se amb la pròpia llengua. Com podem tolerar, doncs, que uns governs ineptes ens coactin privant-nos el sagrat dret d'expressar-nos amb el llenguatge nostre?

Fustigà la passivitat que plana damunt les joventuts catalanistes, afegint que és necessari encaminar-nos per vies rectes i decisives, per fer triomfar les aspiracions del nostre poble, car no n'hi ha prou d'estar carregat de bons intents si caminem amb les mans a la butxaca.

Sab molt bé el poble de Castella que Catalunya restarà espiritualment morta si logra sepulgar

la seva llengua que és l'ànima, l'espiritualitat, l'ésser de la nostra patria.

Exorta, amb enèrgics paràgrafs, al jovent de Catalunya perquè ensems que uns bons catalans, siguin bons soldats defensors de tot el que afecta a la nostra causa.

En P. Olivé i Domenge parla en nom de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana.

Aduex els anhels d'aquesta Associació que són els de reivindicar absolutament la nostra parla.

Afirma la nostra voluntat d'implantar com a únic l'idioma català a casa nostra.

Exposa ampliament l'exemple ofert a la Bohèmia on l'idioma txec s'havia extingit fins al punt de no conèixer's gairebé; però un agrupament de vidents sapiguiren de nou recobrar-lo i perfeccionar-lo adoptant-lo abnegadament fins al punt de que avui constitueix un dels factors més potents per a la seva causa nacionalista que està ja en vigílies d'un brillant triomf. El mateix cas s'ha donat a Irlanda.

Però, aquí, a Catalunya—diu—no passa així, pel que amonesta durament als industrials barcelonins que tenen el poc civisme d'omitir en els seus comerços l'ús continuat del nostre idioma, el que fa que ens trobem situats, aparentment, més al ronyó d'Espanya que a dins mateix de Catalunya. Evidencia la poca protecció que esmercem els catalans per les nostres escoles, citant el cas contrari del Trentí, que tan favorescudes són per la Lliga Nacional, per tots els municipis i, en termes generals, per tots els italians irredeemables. A Catalunya de quatre mil·lions d'ànimes que parlen en català, solament cinc-cents escasos són associats a la Protectora.

Resumí el representant de la Junta Permanent en P. Manén i Artés, el qual començà playent-se de la celebració d'aquesta mena d'actes que acusen un endarreriment notable en el procés de la nostra actuació nacionalista. Afegint que el que pert a la llengua pert a la nacionalitat, i lamentant-se que aquest fet s'hagi practicat dins la lberia per pobles invadits de petulancia que han acceptat l'idioma castellà com una selecció educativa; perquè fa més fi.

Comenta el poc concurs que reb la premsa diària catalana ço que fa que solament dugues publicacions d'aquesta índole tenen vida i encara menaçant. Quan es concorre al sufragi—diu—surten de la urna quaranta-mil vots autonomistes i els diaris catalans estan privats de publicar-se per manca d'aquest nombre de subscripcions.

Creu pernicios per a Catalunya el passivisme que les joventuts nacionalistes observen en uns tan transcendents moments històrics com els actuals i recomana que amb tot coratge fagin vibrar amb tot l'impuls del seu esperit nacionalista, les nobles aspiracions de Catalunya.

Amb fort entusiasme s'entonaren Els Segadors, repetint-se els aplaudiments que durant el miting avalaren les eloqüents afirmacions dels oradors.

FONDES I CAFES DE LES COMARQUES BARCELONINES

que en concepte d'abonats reben setmanalment LA NACIÓ i Renaixement

BERGA Cafè Serra	TORELLÓ Fonda Bosch Fonda Vda. Fortià Benet
CALELLA Fonda «La Granota»	VIC Cafè Blanch Cafè Constància Hotel Colón Fonda Ristol
MALGRAT Fonda Guillem	VILANOVA I GELTRÚ Fonda Espanyola
SALLENT Cafè de l'Apeadero	

GUAITA

En temps normals, tranquils, quan cap lluita els asperona, els agrupaments polítics, tots, se presenten plens de seny, proclamant arreu principis socials, qual contingut bombegen a seguit en els seus portaveus en la Premsa. Semblen gentes veritablement impositades dels seus deures en la vida col·lectiva, capaços de regir serenament, a consciència, el nostre poble.

Emprò així que s'apropen unes eleccions, de qualsevol caràcter que sien, desapareix aquella serenitat, i el seny se transforma en actuacions les més esbogerrades.

Què fou si no un esbogerrament de vigílies de lluita electoral, la fusió o confusió dels anomenats nacionalistes republicans amb els anomenats radicals? Què fou, sinó una desviació quals conseqüències pateixen ells i Catalunya, l'amistancament dels regionalistes amb les dretes centralistes? I ara mateix, en vigílies de nova lluita, s'és apoderat de bell nou, de tots, la por de perdre.

Dels anomenats nacionalistes no cal ja parlar-ne, car pels seus pecats han quedat reduïts a una tant mínima expressió, que, a Barcelona, han de viure de la caritat que el centralista Lerroux els faci mercè.

Dels regionalistes, en canvi, cal parlar-ne, per ésser els que en l'actualitat pretenen tenir acaparat el sentir dels catalans, la ideologia de Catalunya.

Ens sab greu, ens dol a fè, no poguer estampar un elogi als agrupaments de catalans en lluita, car és nostre voler el manteniment d'eterna lluita si cal, per a assolir la idealitat pregonada. Emprò ells no lluiten per Catalunya, sinó per a guanyar el poder sobre Catalunya. Repassem els fets de la iniciació de la política regionalista en ça, i sempre veurem que a l'arribar els moments decisius els regionalistes s'han decantat pel costat que els podia proporcionar una major influència política, anc que perjudicant la idealitat catalana.

Ara mateix, l'acte celebrat en la Lliga Regionalista ha sigut un acte anti-català, insincer, de despit. Llegiu els parlaments que en ell es feren, i del primer al darrer hi batega un innegable deix de pessimisme, un pregón desig d'arribar a un bon acord amb el centralista comte de Romanones.—Perquè no ens vols protegir, te fem la contra»,—vènen a dir—i millor dit, ho hem d'entendre en el sentit recte, amb el plé convenciment que si arriben a un acord electoral, el comte de Romanones, dels més anticatalans dels anticatalans, seria considerat com un gran amic de Catalunya.

Aqueix és el regionalisme, el catalanisme dels anomenats regionalistes catalans, que tan aviat i amb la mateixa cara fan de separatistes com bombegen a un Maurà, un Suàrez Inclán, un Dato, un Villanueva o un comte de Romanones.

Ells diuen que la qüestió és guanyar. No sabem si ells, particularment, hi guanyen res. El que sí ens consta és que amb les seves combinacions polítiques s'hi juguen la vergonya de Catalunya i dels catalans.—F.

Els conflictes socials

Parcialitat

QUANTS i quants conflictes serien fàcilment solucionats si els elements que diuen intervenir-hi per a cercar un arranjament satisfactori ho fessin amb absoluta imparcialitat!

Perquè el menys que es pot demanar quan els preceptes legals no es compleixen és que els fets socials es judiquin amb tota la equitat possible...

Vegi's, si no, un exemple evident en la vaga que s'actuen els paletes, la solució de la qual no és una realitat, encare, per culpa de la intransigència dels contractistes i de l'actitut parcial de les autoritats en aquesta mena de qüestions.

La invasió de la fam a les llars obreres contribueix a que s'arribin a cometre actes violents, els quals deplorem, condemnem i jamai aconsellarem, perquè sempre produeixen dolor i perquè fan aparèixer la nostra ciutat com a mancada de les més elementals nocions de sentit social i humà.

No és pas per culpa dels obrers que aquestes accions de violència tenen lloc a les vies ciutadanes, car ells han demostrat prou que no en són partidaris ni molt menys del dret de la força; i la continuada provocació només i l'escarni han estat la causa d'accidents lamentabilíssims.

Sembla que així ho ha comprès la primera autoritat, declarant que no s'explica la intransigència obstinada dels contractistes, amb tot i haver ratificat la Cambra Oficial de la Propietat Urbana l'acord pres pels propietaris de cases «n construcció d'abonar la meitat de l'augment demanat pels obrers.

Aquestes manifestacions, però, no són sinesces del tot, perquè la vaga continua i els obrers empresonats segueixen esperant l'hora de la llibertat i els interessats en la duració de les presents circumstàncies van fent de les seves.

Un altre conflicte, el dels vidrers, resta encare també per solucionar, anc que pot donar-se el triomf dels vaguistes per segur, si es jutja per la energia posada en la defensa de les seves justes demandes i pels fracassos dels burgesos del ram sempre que han volgut fer avortar la vaga.

Ja es veu, doncs, que no ha estat pas amb la intervenció de l'autoritat que se solucionen els conflictes socials, a Barcelona, sinó amb la reciproca comprensió i transigència per part dels patrons i obrers, inspirant-se en el dret i la justícia.

La Joventut Escolar Nacionalista

AQUESTA novella entitat ha fet pública l'al·locució que transcrivim per tal que els nostres amics hi donguin el bon aculliment que es mereix l'esforç que es proposen portar a terme, en bé del nacionalisme, els hardits lluitadors que componen la Joventut Escolar Nacionalista.

L'esmentada al·locució diu com segueix:
«CATALANISTES!...

Escolteu la veu d'uns joves que se us endrecen per a demanar-vos la vostra cooperació a l'acció catalaníssima que porten a terme.

Som estudiants de la Universitat de Barcelona, la mateixa que fou la llar del nostre renaixement i que, no sabem perquè, poc a poc s'és anat allunyant del moviment nacionalista català. Som joves i la nostra juvenesa ens fa capir amb exaltació la llibertat de la nostra pàtria. Necessitem en tots els moments de la nostra vida proclamar

ben alt les nostres afirmacions. Per això no podem avenir-nos amb el passivisme que enfront dels moments de lluita per a la reivindicació de Catalunya hi ha entre l'element escolar. Per això sorgim al mig d'ell i aplegant-nos aixequem una bandera i, estol animós, la passem ben triomfant bò i afirmant el nostre criteri nacionalista.

I ho fem, perquè creiem que aquesta tasca és de profit per a l'assoliment dels nostres ideals. Estem convençuts que el dia que la ideologia nacionalista remoregi ben fortament en la Universitat, d'ella en devallaran fermes afirmacions, tan enèrgicament manifestades, que faràn que el nostre poble es desvetlli, no demanant ja, sinó exigint la nostra reivindicació.

Però, cal treballar, no per a convence'ls, que, més o menys, quasi tots els estudiants en són de catalanistes, però sí per a atiar-los a la lluita. És per això que acabem de fundar la Joventut Escolar Nacionalista. És per això que volem publicar una Revista portaveu nostre per tal que expandeixi entre ells el nacionalisme, perquè destrueixi l'anticuat criteri de la Catalunya-regió i els faci comprendre perquè és tota una nacionalitat i perquè, com a tal, la volem nacionalment vindicada. Es per això, en fi, que ens dirigim a vosaltres, per tal que ens ajudeu en la tasca de nacionalitzar a tot un estament: el dels estudiants catalans. A tot això podeu contribuir sotscrivint-vos, per una anyada, a la nostra revista *Patria Jove*, administració: Alvarez, 6, pral., el qual solament us costarà 1'25 pessetes, com a mínim, i en canvi rebreu, mesalment, la nostra publicació.

NOVES

S'ha constituït la nova Comissió destinada a formar la Biblioteca i Catàleg de Llibres Catalans per a Infants, nomenada pel Consell Directiu de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, havent-se repartit els càrrecs en la forma següent: President, Daniel Girona i Llagostera, bibliotecari de l'Associació; Vocals, F. Culí i Verdager, Pere Barnils i Giol, Antoni Griera, i F. Durán i Cañameras; Secretari, Antoni Riera.

S'acordà reempendre activament les tasques ja començades l'any passat, i reunir-se cada disabte, de sis a vuit de la tarde, per acoblar els treballs fets per cada un d'ells en ordre a l'objectiu proposat.

La Joventut Valencianista delegada a Barcelona per a recollir cabals per al monument amb el qual Valencia va a perpetuar la memoria d'en Teodor Llorente ha rebut i ha acceptat l'adhesió, en ses tasques, de l'Agrupament de mallorquins, valencians, rossellonesos i catalans *Nostra Parla*, les quals agrupacions han començat a obrir simultaniament llistes de subscripció popular, que esperen veure correspostes com la finalitat de les mateixes requereix. En breu es faràn públics els llocs on es podran fer les incipcions. Oficina central: Caçador, 4, principal.

En el número passat de LA NACIÓ aparegué en aquesta secció, al començ de la tercera columna, un solt, el qual devia anar a continuació de la nova que dona compte d'una reunió general de socis i constitució del C. D. de la Joventut Catalana de Barcelona, puix els acords que en ells s'esmenten foren presos per dita Joventut. El que esmenem, aclarint, així, un punt que que-

dava confós, bò i posant les coses en el lloc que els pertany.

També hem de fer constar que el Comitè Pro-Escoles que deiem s'havia constituït a l'Havana, allà aon veritablement s'ha constituït és a Santiago de Cuba.

La Comissió Delegada, de Manresa, de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, ha nomenat la seva Junta Directiva, havent quedat formada com segueix: President, Josep Armengou i Torra; Tresorer, Lluís Planas i Ferrer, i Secretari, Josep Basiana i Arbiell. Aquesta entitat ha acordat celebrar el Quart Concurs Nacional d'Historia de Catalunya en el dies 29 i 30 del vinent mes d'Abril, admetent-se inscripcions d'al·lumes fins al dia 31 del corrent.

La Joventut Catalanista «La Coronela», prega als seus socis en particular, i a tots els excursionistes en general que desitgin formar part de la tradicional excursió a Montserrat per als dies de la propera Pasqua, se serveixin comunicar-ho per escrit al Secretari de la mateixa, carrer Concill de Cent, 373, cafè La Fortuna, per tot el dia 15 del proper mes d'Abril.

Dijous, dia 30 del corrent, a dos quarts de deu de la nit, tindrà lloc a l'Orfeó de Sans, Galileu, 40, la tercera conferència del cicle organitzat per la dita entitat, anant a càrrec d'en Francesc Curet, de la «Joventut Nacionalista de Catalunya», qui desenrotllarà el tema: «La sensibilitat en el teatre; públic, autors, comedians...».

La Secció d'Esbarjo del Casal Catalanista del districte segon fa avinent que, malgrat l'excursió que avui i demà efectua a Montserrat aquesta secció en sa totalitat quasi, continuaran avui i demà, a la tarde, en aquest Casal, les audicions de sardanies que tots els dies festius es donen.

Continuen els treballs d'organització per a la tombola que el Grop Feminal del districte II, té en projecte a benefici dels pobres del districte.

Són ja en gros nombre els objectes que per aquest fi han estat remesos, i recomanem a tots els posseïdors de les circulars adreçades, la contesta de les quals no han fet saber encare, s'apressurin a fer-ho.

Aiximateix poden donar-se per convidats tots els catalanistes que no ho hagin estat particularment.

CORRESPONDENCIA

D. V. D.—Ciutat: Per l'extrema transcendència de la proposició que vostè fa en el seu treball i, a més, pels vastíssims coneixements de la nostra Historia que en el mateix es posen de manifest, creiem que el seu article reclama un marc més ampli, més enlairat que no pas el que en les nostres planes, de periòdic popular, podem oferir-li. Moguts, doncs, per l'anhel de fer ressaltar més la seva iniciativa, hem entregat el seu treball a la Direcció de *Renaixement*.—J. C.—Ciutat: Li publiquem.—J. G.—Melilla: Hem rebut el seu Giro Postal. Li escriurem.—E. M.—Reus: L'amic que havien adreçat ha complert l'encàrrec. Es de creure que es compliran els vostres bons desigs.

• • LA NACIÓ • •

EDICIÓ DEL COMITÈ DE PREMSA

:: DE LA UNIÓN CATALANISTA ::

(Hemoteca General)

ABONAMENT

1 pesseta trimestre :: Estranger : 1'50 pessetes

COMBINACIÓ AMB RENAISSANCE

2'50 pessetes trimestre :: Estranger : 4 pessetes

Imp. Josep Sabadell i C.^a, S. en C. — Mallorca, 257 bis